

Laudáció

Tisztelt akadémikus úr!

Tisztelt elnök úr!

Tisztelt rektor urak!

Főtisztelt Püspök Úr!

Mélyen tisztelt szenátus!

Kedves meghívottak!

Amikor Rektor úr azzal a megtisztelő feladattal keresett meg, hogy mondjam el a mai kitüntetett laudációját, egy görög melléknév jutott eszembe: δεινός (*deinos*). A görög nyelv különös sajátossága, hogy ez a szó egyszerre jelenti azt, hogy „csodálatos”, és azt is, hogy „rettentő, félelmetes”. Ezt *Antigoné* kórusából ismerhetjük, ahol elhangzik a híres mondás „πολλὰ τα δεινὰ καὶ οὐδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει”, vagyis sok minden csodálatos, de az embernél semmi sem csodálatosabb; ám éppen ez a sokrétűség teszi az embert néha félelmetessé is.

Ez a kettősség, a csodálat és a félelem kísértett meg akkor, amikor elfogadtam e laudáció megtisztelő feladatát. Csodálatos, mert a magyar ókortudomány és klasszika-archeológia egyik legkiválóbb alakjáról szólhatok, aki számtalan kitüntetése mellett egyetemünk díszdoktora is lett. És rettentő is, mert egy ilyen hatalmas életművet néhány percben méltón összefoglalni szinte lehetetlen vállalkozás. Mégis megkísérlem.

Borhy László Szombathelyen, az egykori római *Savaria* városában látta meg a napvilágot. Középiskolai tanulmányai után az Eötvös Loránd Tudományegyetemre nyert felvételt, s ez az intézmény egész életpályáját meghatározta. Ókortörténeti specializációját olyan kiváló tanárok oktatták és irányították, akiknek tudományos munkássága, karaktere és módszertani igényessége máig formálja a magyar ókortudományt.

Arra a kérdésre, hogy mesterei közül kik voltak legnagyobb hatással kitüntetettünk pályájára, maga a kitüntetett adta meg a választ akadémiai székfoglalóján.

Várkonyi Ágnes pozitivistá történetírói szemléletével iránytűt adott a forráskritika és a történeti gondolkodás világában. Mócsy András professzor nemcsak a régészet gyakorlati fogásait tanította meg, hanem bevezette az ókori források élő, színes, sokszor meglepő világába is. Szabó Miklóstól az ókori művészet csodálatos univerzumát ismerhette meg. Szilágyi János György megmutatta az

ókortudomány komplex, mégis egységes szerkezetét. Alföldi Gézától, aki a nemzetközi ókortörténet egyik legnagyobb alakja volt, többek között az epigráfia rejtélyes tudományát sajátíthatta el. Alföldi professzor Heidelbergből is figyelte a tehetséges fiatalokat – különösen a magyarokat. Neki köszönhetően került Borhy László ösztöndíjasként, majd tanársegédként a világhírű német egyetemre. Alföldi nem tévedett: tanítványa olyan eredményeket ért el, amelyek mára a szakma referenciapontjaivá váltak. Bár nem tud még néhány szöglyukból (*Segovia*) egész felirat szöveget kiolvasni, de azt már egész jó érzékkel ki tudja szűrni, ha valami nincs rendben egy dobókockán (*Spielwürfel*) található felirattal.

Brigetio neve az utóbbi évtizedekben Európa-szerte fogalomná vált. Ebben döntő szerepe volt Borhy Lászlónak. Az 1992-ben megkezdett ásatások során következetesen, négyzetméterről négyzetméterre haladó módszeres feltárás kezdődött, amely mára bizonyította: Pannonia provincia múltja sokkal gazdagabb, mint azt korábban gondoltuk. Ez a munka egyszerre volt emberfeletti fizikai és példátlan szellemi teljesítmény. Borhy László nemcsak feltárta, hanem feldolgozta és publikálta is mindazt, amit a föld rejtett. Nem véletlen, hogy munkásságát a Magyar Tudományos Akadémia is elismerte, hiszen az MTA rendes tagjai közé választották, ami pályájának egyik megkoronázása.

Disz doktorunk tevékenysége azonban messze túlmutat a régészeti ásatásokon. Oktatói munkája és a brigetói terepgyakorlatok generációkat indítottak el a pályán; egykori tanítványai ma már elismert kutatók, oktatók, múzeumi szakemberek.

Mindezek mellett Alma Materében vezetői feladatokat látott el a tanszékvezetéstől a dékáni tisztségen át egészen az egyetemi rektori megbízatásig. ELTE rektori időszaka alatt a Sapientia EMTE és az anyaországi tudományos élet közötti kapcsolatok új lendületet kaptak. A közösségépítés iránti elkötelezettségét talán semmi sem példázza jobban, mint a *Kárpát-medencei Nyári Egyetem* megszervezéséhez nyújtott anyagi és szellemi támogatás. Szívügyének tekintette, hogy ezen a rangos eseményen a Sapientia polgárai – hallgatók és oktatók egyaránt – kiemelt szerephez jussanak. Hasonlóképpen, a minden év júliusában megrendezett *Határon túli intézmények fóruma* a külhoni és anyaországi felsőoktatási szereplők egyik legfontosabb stratégiai egyeztető pontjává vált. Ez a fórum nem csupán egy esemény, hanem a kapcsolattartás és az összetartozás intézményesült formája lett. Ezt a missziót emelte országos szintre a *Magyar Rektori Konferencia* elnökeként. Ebben a pozícióban már nemcsak az ELTE, hanem a teljes magyar felsőoktatás erejét állította a külhoni intézmények szolgálatába. Elnöksége alatt a Sapientia kapcsolatrendszere jelentősen megerősödött az anyaországi felsőoktatási intézmények széles körével. Az ő munkájának is köszönhetően ma már természetes, hogy a Sapientia szerves, elidegeníthetetlen része a magyar akadémiai vérkeringésnek.

Tisztelt Hallgatóság!

Laudációmat ugyanazzal a gondolattal szeretném lezárni, amellyel kezdtem. A görög δεινός (*deinos*) kettős jelentése (csodálatos és félelmetes) tökéletesen jellemzi Borhy László életművét. Csodálatos, mert példátlan szellemi teljesítmény, és félelmetes, mert mindannyian tudjuk: ilyen pályát végigjárni emberfeletti kitartást, erőt és elhivatottságot kíván. Ma azonban nem a félelmetesre, hanem a csodálatosra tekintünk. Tisztelettel és hálával ünnepeljük azt a tudóst, oktatót és vezetőt, aki munkája révén gazdagabbá tette az egyetemet, a magyar ókortudományt és mindannyiunk tudását.

Kérem, fogadják szeretettel a mai kitüntetettet!

Kolozsvár, 2025. 12. 05.

dr. Pap Levente dékán
Sapientia EMTE Csíkszeredai Kar